

ook bij hen het gevaar voor getuigenis-vervalsing — denk aan phantasie en suggestie — veel grooter is.

Ietswat dieper hierop ingaande, kan men die grootere bezwaren ten aanzien van kindergetuigenissen aldus omschrijven:

1. Hun waarnemings-routine is nog onvolkomen.

2. Het z.g. waarnemings-type is bij kinderen zeer verschillend.

Ik kan er niet aan denken, hier breed in te gaan op de onderzoeken van kindertypen, die in de gehele wereld gaande zijn.

Een van de eersten, die een poging waagde om indeelingen te vinden, was de bekende Binet, die verslag gaf van het resultaat van een onderzoek van kinderen, bij de opdracht een cigarette te beschrijven, en toen tot een viertal typen kwam: het beschrijvende, het waarnemende, het geleerde en het gevoelige type.

Doch het is duidelijk, dat dergelijke proefnemingen onvolkomen waren ondanks hun zeer groote waarde. Immers, de waarneming van een sigaret, hoe interessant experiment ook, geeft aan de kinderen niet voldoende gelegenheid, hun eigen type te verraden.

Om dan ook een meer juiste indeeling te krijgen, moesten vele uitvoerige proefnemingen worden verricht. Binets studie verscheen in 1897. Prof. Waterink noemt in zijn „Inleiding tot de theoretische paedagogiek” een gansche reeks boeken en artikelen, die alle hetzelfde onderwerp bespreken.

Door verscheidene onderzoeken ging de „beleving” (Erlebnis) als ontwikkelingsfactor in het kinderleven de aandacht trekken, en men begon speciaal op deze „Erlebnis” als primaire functie van het eigen type den nadruk te leggen.

In zijn boek: „Psychologie der Oberstufe” (1932) ontwikkelde Oswald Kroh een uitnemende analyse van dit type, dat primair de dingen „belevend” wil.

Zoo was het terrein bereid voor den opbouw der typologie, aan welke thans gearbeid wordt. Bij kinderen beneden het veertiende jaar spreken we gewoonlijk, al naar de psychische functie, welke overheerscht, van waarnemingstypen, voorstellings-, verklarings-, gevoels- en belevingstypen.

Dit is de typologie, die Prof. Waterink speciaal geëigend acht als grondslag voor methodisch onderzoek naar getuigen-betrouwbaarheid. Gebleken is nu, dat vooral sommige waarnemingstypen grooter gevaar voor onjuiste verklaringen bieden.

Andere bezwaren nog zijn:

3. Op jeugdigen leeftijd is er grooter suggestibiliteit.

Dr Hamaker zegt: „Het gezag en het aplomb, waarmede dingen worden gezegd, maar ook de praatjes, die de ronde doen onder de kinderen zelf, kunnen maken, dat dingen geloofd worden en als waar verder verteld, die ten eenenmale met de feiten in strijd zijn. Bijv. de aanwezigheid van een bepaald persoon op de speelplaats, dat hij ruzie zou hebben gehad met den onderwijzer, hem met een wandelstok zou hebben willen slaan enz. ... kan met succes aan een groep kinderen door suggestieve vragen worden gesuggereerd. Niet bij alle zal dit gelukken, maar toch wel bij de meeste.

Soms is de suggestibiliteit in een groep zóó groot, dat één enkel kind met een levendige fantasie en boeienden verhaaltrant een héele groep kan suggesteren; zoodat met recht van psychische infectie zou kunnen worden gesproken.”

Dit gevaar wordt ernstiger, wanneer op onjuiste wijze ondervraagd wordt. Terecht is m.i. daarom wel voorgesteld, dat het allereerste aan kindergetuigen af te nemen verhoor in de toekomst niet, gelijk thans, zal geschieden door politie-ambtenaren, doch dat zij onmiddellijk voor een deskundige (met kinderen vertrouwd) zullen worden geleid. Juist dit eerste verhoor is van zoo groot, zoo overwegend belang; immers:

4. Het kind durft niet terug, ziet in het gezegde een les, die straks opnieuw moet worden opgezegd, vreest soms voor straf, als het zou „terugkrabbelen”.

Deze wijziging in ons proces-recht zou wel een zéér gewichtige zijn, ik erken het volmondig, doch is m.i. volstrekt noodzakelijk. Thans vat de verbalisant alle antwoorden op de uit één gezichtspunt gestelde vragen samen in een schoon verhaal, dat reeds in vorm al zeer weinig op een kindergetuigenis (!) lijkt.

5. Eindelijk kan van een kind niet verwacht worden een voldoende inzicht in de betekenis, die zijn getuigenis voor den verdachte hebben kan.

Vaak vinden zij het alleen maar „erg interessant” — ja, — maar — menig beklagde wordt hiervan de dupe!

Mr D. W. O. A. SCHUT.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Noodmaatregelen.

Ons onderwijs raakt, als zoovele dingen in onze moeilijke dagen, in de klem. Nu is ons Christenvolk altijd wakker geweest, zoodra maar de belangen van het onderwijs werden geschaad. Geen wonder! Het onderwijs, ook van het gewone volkskind, moet op behoorlijk peil staan, zal het straks in het leven niet al te veel achterstaan en de strijd om het bestaan al te moeilijk vinden. Ook naast andere natien behoort ons volk goed onderwezen te zijn.

Op menige plaats gaat de zaak er met de nieuwe wetwijzigingen alles behalve op vooruit. Klassen moeten worden gecombineerd, wachtgelders zien zich van hun werk onthouden en onze jonge mensen kunnen niet aan de slag komen. 't Is te begrijpen, dat deze algemeene achteruitgang de aandacht trekt van degenen, die overtuigd zijn van het hooge belang van ons onderwijs, nader van ons Christelijk onderwijs. Van verschillende zijden is er op aangedrongen, zoo mogelijk de wachtgelders aan het werk te houden en de werkzoekende jonge mensen als kweekelingen met akte aan het werk te zetten. Op menige plaats wordt dit al gedaan. Voor 't onderwijs beteekent dat hier en daar een kolossale verbetering. Een school met twee leerkrachten staat in het algemeen in heel wat slechter conditie, dan wanneer men de zeven leerjaren onder drie leerkrachten kan verdeelen. Wat is het ook een heerlijk ding voor een jong mensch, dat er een taak voor hem is, dat hij zich mag blijven oefenen in de werkzaamheden, die hij zich als levensideaal heeft gekozen. Hij behoeft zijn idealisme nog niet te verliezen. Wanneer een onderwijzer dat kwijt is, zou hij de school eigenlijk moeten verlaten. We zijn niet in staat het jonge geslacht te verstaan, ook niet bekwaam, het op te voeden, wanneer we zelf het geloof in de toekomst hebben verloren. Dan passen we niet meer bij de jeugd. Daarom is er ons alles aan gelegen, dat we in de jonge onderwijzers de lamp van de hoop voor de toekomst, de lust in hun werk brandende houden. 't Is dan ook een oorzaak van vreugde, dat men op vele plaatsen dat blijkt te verstaan. Te meer is daar nu reden voor, omdat ook de kweekeling met akte in een lokaal alleen mag staan.

Maar....

't Is voor heel wat van die jonge mensen meer dan tijd, dat ze ook wat gaan verdienen. Voor het meerendeel zijn ze niet uit de beter gesitueerde kringen van onze samenleving. De ouders hadden het er al moeilijk mee, ze zoo ver te krijgen, dat ze hun akte haalden. 't Is voor heel wat van de jongelui ook een bijna onverdraaglijke gedachte, dat ze nog op de schrale beurs van de ouders moeten teren. Daarom zou het zoo wenschelijk zijn, dat algemeen die kweekelingen met akte ook een kleine vergoeding kregen voor hun gepresteerde diensten. Het wordt al gedaan. Sommige schoolbesturen zijn daartoe financieel wel in staat. Bij andere besturen zou men b.v. kunnen probeeren, de contributies wat te verhoogen, de Uniecollecte en de Oranjecollecte wat op te voeren, ten einde de jonge leerkrachten over de eerste moeilijke jaren heen te helpen. Ik weet wel, dat menige schoolgemeente zwaar lijdt, maar men neemt mij niet kwalijk, dat ik voor dit verdrukte deel het pleit voer en wel met als voornaamste argument: het algemeen belang.

In de kringen van onze onderwijzers is men van het groote belang daarvan overtuigd. Men is daar bezig, regelmatig bedragen in te zamelen tot vorming van een fonds, waaruit schoolbesturen kunnen worden gesteund, indien ze niet in staat zijn aan de volentair eenige vergoeding te geven. Lange tijd kon onze waakzaamheid voor onze Scholen met den Bijbel schijnbaar wat minder zijn. We steunden wel wat veel op de zorg van de Overheid. Er komt weer de tijd, dat haar levensbelangen bedreigd worden, nu in de toekomst van de menschen, die haar willen dienen. Moge onze bekende ijver het dreigende kwaad tot de kleinste proporties terugdrijven. Make de Heere ons willic en bekwaam, daarvoor offers te brengen.

Gr.

G. MEIMA.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Mystiek en Geloof in verband met de Zending op Java.

Over dit onderwerp schreef Dr B. M. Schuurman een proefschrift in de Duitse taal. Het werd ons ter recensie gezonden, en in deze rubriek willen wij er een artikel aan wijden.

Duidelijk blijkt uit zijn boek, dat Dr Schuurman diep in zijn onderwerp is ingedrongen; weten-

schappelijk is hij ongetwijfeld de stof meester. Des te meer doet het leed, dat hij, hoewel van Gereformeerden huize, zich geheel aan de Zwitsersche Theologie georiënteerd heeft; daarom promoveerde hij natuurlijk ook te Zürich. Onder de velen, door hem aangehaald, komen b.v. de namen van Kuyper en Bavinck niet voor. Waarom niet? Gaat hij met opzet deze (en andere) voormannen op Gereformeerd terrein voorbij? Heeft hij met de Gereformeerde beginselen afgedaan? Of is het, omdat hij zijn onderwerp meer psychologisch dan theologisch behandelt?

Het door Martinus Nijhoff keurig uitgegeven boek van 125 bladz. is zeer overzichtelijk geschreven. Een enkele maal treedt Dr Schuurman in herhalingen, maar dan is dat in den regel, om nog wat nader op een bepaald punt in te gaan.

In het eerste hoofdstuk behandelt hij de Javaansche Mystiek.

De bevolking van Java is zeer mystiek aangelegd; ja, heel de bevolking ademt als het ware in een atmosfeer van mystiek.

Hoe is dit te verklaren?

Allereerst zien wij hierin een scheppingsdaad Gods; de volken verschillen van elkander. Bovendien is eerst door de aanraking met de Hindoes, en daarna door de komst van den Islam op Java, de mystieke aanleg versterkt.

Dr Schuurman onderscheidt drieërlei strooming in de mystiek.

Ten eerste de Inlandsche strooming, welke verschillende elementen uit den Islam heeft geassimileerd; ten tweede een meer orthodoxe mystiek, in overeenstemming met de Mohammedaansche leer; en ten derde een mystieke strooming, welke zich van den Islam geheel tracht vrij te maken. In de praktijk zijn deze drie stroomingen niet scherp onderscheiden.

De mystiek is praktisch en jaagt een bepaald doel na; zij zoekt n.l. „Het water van het reine leven”. De weg naar dit doel is echter verschillend; neemt men aan, dat de mystiek rust in den wil, dan kan men naar het doel streven langs den weg of van het gevoel, of van het verstand. En alzoo onderscheidt men tusschen de emotioneele en de intellectueele mystiek.

Op bijzonderheden kunnen wij niet verder ingaan, maar wel spreken wij als onze meening uit, dat Dr Schuurman den lezer de zaak goed duidelijk maakt; al blijven er wel vragen over; zoo missen wij o.a. een uiteenzetting van de Javaansche levens- en wereldbeschouwing, waarin de mystiek rust.

Het tweede hoofdstuk handelt over den Zin der Mystiek.

Even laat de schrijver zijn eigenlijk onderwerp: de Javaansche Mystiek, los, om in den gang der historie aard en wezen van de mystiek in het algemeen te onderzoeken. Hier wijst hij natuurlijk ook op den oorsprong van het woord. Hij merkt op, dat het eigenlijke wezen van de mystiek verborgen is, maar hij meent toch den zin ervan te kunnen vinden langs een z.g. anthropologischen weg. Het ligt dus voor de hand, dat Dr Schuurman tot de conclusie komt, dat de mystiek van zuiver anthropologischen aard is, en dat hij zich alzoo tegen Prof. Aalders keert, die meent de mystiek van haar dwalingen te kunnen zuiveren door haar onder een Christelijke norm te stellen.

Indien we de eerste twee hoofdstukken hebben doorgewerkt, verwondert het ons niet in het derde hoofdstuk, dat over Mystiek en Geloof handelt, de gedachte nader uiteengezet te vinden, dat mystiek en religie niet mogen worden vereenzelvigd, ja zelfs volkomen van elkander verschillen. Wij voelen ons hier onbevredigd, al merken wij op, dat ook Dr Schuurman niet wil ontkennen, dat ook de Christen in zijn geestelijk leven aan mystiek niet geheel vreemd is; maar dan is deze mystiek toch van geheel anderen aard dan die van den Javaan, die in zijn mystiek een verlossingsmethode er op na houdt.

Om de bedoeling van den schrijver nader te doen kennen, nemen wij zijn conclusie van 't derde hoofdstuk over: „Het onderscheid tusschen geloof en mystiek vatten wij tenslotte in twee woorden samen. Wij gebruikten zooveel de uitdrukking: Het geloof maakt echt. Dit echt-zijn is de juiste verhouding tusschen het eene deel der ziel en het andere, tusschen het wezen en dat wat er uitdrukking aan geeft. Maar dit echt-zijn was voor ons het gevolg van iets anders. De rechte verhouding tusschen het eene deel der ziel en het andere ontstaat door de rechte verhouding tusschen den mensch in zijn geheel, als Ik, en den Gij tegenover hem, voor alles den Goddelijken Gij. Dit recht-zijn is het geloof. Dit recht-zijn maakt echt.

Het geloof legt den nadruk op het recht-zijn, de mystiek op het echt-zijn. Hier ligt de grond voor wat wij den afval der mystiek van het leven noemen. Het recht-zijn leidt tot echt-zijn, maar het echt-zijn brengt niet verder, het heeft zijn doel in zichzelf, en bekomert zich niet meer om een verhouding naar buiten. In de beide woorden recht en echt teekenen geloof en mystiek in hun wezensondersheid zich van elkander af.”

Het laatste hoofdstuk: „die Missionarische Folgerung” telt slechts zeven bladzijden. Mij dunkt, dat de zendelingen zich vooral voor dit hoofdstuk zullen interesseeren; maar zullen

zij dan niet (die nog ze in „De Opy dan ook v ook wij, da mystieke Ja in Jezus Ch man terecht (al noemt h ver gaat, a om den Jay vorm van e voor ons v het minst b lijk uit, da voeding en grondslag Allen, die werk op J bestudeering velen.

In „N.H.1 boek, dat de zoo verheugt:

Misschien verenging” mij een „candidaats de Jager zo in het jaar weten van baring, die Als ik het graag eens samen op r van Prof. B Geschiedenl samen eens waarin hij dan blijken, de preeken spreekt over zijn candida niet heeft b tiek geen k Ik verhef is en alles.

Ik weet, dat en dat enkele schrijven van min of meer uit sympathie dat volgens P dozen tijd (K Evers” eigenlij 11 Sept. 1898, bezitter der op een bankie Dr v. d. Valk, „Nieuwe Rotte in dienst van De heer Kor gel”, „Opwaart heer Biaseeuw „Jeugdeluide lijk en door d bevonden”; en Christelijk gez te verstaan. I thans ten der vonden.

Jeugdeluide Ontwaking. Dat zijn twe Indien de „wedstrijd-bijdra „jongen” „ontv gaders „wijker roman, die tha welker „Christ Wij zeggen noeg” is. W Wij zien alleer boek dus niet.

Ds W. Bouw Een lezer, c dat deze hee 6-8 letterlijk Rijik, gelijk I Onze vrage maar hij how waren. Nu vraagt Ik weet nie klaring volhc